

Postępowania karne skarbowe traktowane instrumentalnie

O momencie ich wszczęcia często **nie decyduje podejrzenie popełnienia przestępstwa** przez przedsiębiorcę, lecz bliski termin przedawnienia zobowiązania podatkowego. Potwierdzają to uzyskane właśnie dane z urzędów kontroli skarbowej

Wioletta Waško,
adwokat **GWW Legal**

dr Izabela
Andrzejewska-Czernek,
radca prawny **GWW Tax**

Problem zauważono już w sporządzonym na zlecenie Konfederacji Lewiatan raporcie na temat praktyki stosowania art. 70 par. 6 Ordynacji podatkowej (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 749 z późn. zm.) przez organy administracji podatkowej, który ogłoszono w lipcu 2012 r. Wynika z niego, że przepis ten – pozwalający na zawieszenie biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych z uwagi na wszczęcie postępowania karnego skarbowego – jest wykorzystywany do przedłużania okresu przedawnienia zobowiązań podatkowych.

Raport sporządzono na podstawie orzecznictwa sądów administracyjnych. Oczywiście, to organy administracji podatkowej mogłyby dostarczyć najpełniejszą informację na temat stosowania tego przepisu. Niestety, nie podjęły one w owym czasie współpracy z prowadzącymi badania.

Wyniki badań były zatrważające. Analiza samego

orzecznictwa ujawniła wyraźną tendencję: w działalności organów administracji podatkowej ma miejsce praktyka instrumentalnego wszczynania postępowań karnych skarbowych w celu zawieszenia biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego.

Niekonstytucyjny przepis

Wkrótce po ogłoszeniu raportu zapadł wyrok Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt P 30/11) stwierdzający niekonstytucyjność rozwiązania prawnego zawartego w art. 70 par. 6 Ordynacji podatkowej. Trybunał badał ją z nieco innej perspektywy niż instrumentalne wykorzystywanie tegoż przez organy administracji podatkowej. Zauważył jednak także ten problem.

TK stwierdził m.in., że w doktrynie pojawiły się głosy, iż jedynym celem wszczynania przez organy postępowania karnego skarbowego tuż przed upływem 5-letniego terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego jest zawieszenie jego biegu. Uznał, że już sama obawa, iż art. 70 par. 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej jest stosowany niezgodnie z prawem przez

organy podatkowe, może rodzić wątpliwości co do jego zgodności z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Ustawodawca podjął działania nowelizacyjne, w wyniku których wadliwy przepis ma być zmieniony. Ponieważ działania te nie zostały jeszcze zakończone, trudno powiedzieć, czy w ich wyniku sytuacja podatników znacząco się zmieni. Dotychczas w dyskusji nad przyszłym kształtem przepisu problem instrumentalnego jego wykorzystywania jest pomijany. Po przeanalizowaniu wszystkich prac nad projektami nowelizacji razi brak rozważenia tej kwestii.

Po wyroku TK autorzy raportu ponownie podjęli próby uzyskania danych pozwalających na pełne potwierdzenie przytoczonych tez. Do wszystkich dyrektorów urzędów kontroli skarbowej w Polsce skierowali pytania w trybie przewidzianym w ustawie o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2001 r. nr 112, poz. 1198 z późn. zm.). Pytali o liczbę wszczętych postępowań karnych skarbowych w trakcie toczącego się po-

stępowania podatkowego, co powodowało zawieszenie biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego w odniesieniu do poszczególnych lat.

UKS nie chcą ujawniać

Odpowiedzi nadeszły dotychczas jedynie od pięciu dyrektorów UKS. Pozostali wykorzystują różne instrumenty prawne, aby uchylić się od obowiązku udzielenia informacji. Twierdzą, że ma ona charakter przetworzony, a zatem wymagane jest wykazanie przez wnioskodawcę istotnego interesu publicznego. Utrzymują przy tym, że w tym przypadku takiego interesu nie ma.

1 tys.

postępowań karnych skarbowych, które powodowały zawieszenie biegu przedawnienia, wszczęły UKS w latach 2009–2010

Wnioski skierowane do wszystkich dyrektorów UKS zawierały identyczne żądania. Pięć z szesnastu organów kontroli skarbowej przekazało dane, nie uznając ich tym sa-

mych za informację o charakterze przetworzonym. W tej sytuacji podejrzenie intencjonalnego uchylania się od obowiązku udzielenia odpowiedzi przez pozostałe 11 UKS wydaje się uzasadnione.

Dane, które udało się uzyskać od części urzędów kontroli skarbowej, dotyczą lat 2009 i 2010. W tym okresie wszczęły około tysiąca postępowań karnych skarbowych, które skutkowały zawieszeniem biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych.

W odpowiedziach na wnioski wskazano 260 takich przypadków. Spośród nich aż w 259 termin przedawnienia zobowiązania upływał 31 grudnia tego roku, w którym zostało wszczęte postępowanie karne skarbowe.

Organy rzadko wszczynają postępowania karne skarbowe w trakcie toczącego się postępowania podatkowego. Jeżeli jednak tak się dzieje, jest to robione zawsze w ostatniej chwili, jeśli chodzi o termin przedawnienia zobowiązania podatkowego. Postępowania karne skarbowe są zatem wszczynane niezwykle celnie – w ostatnich miesiącach

ostatniego roku przed upływem okresu przedawnienia zobowiązania.

Wysoce naganna praktyka

Instrumentalne wykorzystywanie art. 70 par. 1 pkt 6 Ordynacji podatkowej przez organy administracji podatkowej jest faktem, któremu trudno zaprzeczyć. Dzięki podjętym próbom uzyskania właściwych danych od organów podatkowych, powoli uwidacznia się duża skala tego zjawiska. Sądy – po wyroku Trybunału Konstytucyjnego – nie są już wobec tej praktyki całkiem bezsilne.

Wskazane działania organów administracji podatkowej stanowią podręcznikowy przykład obchodzenia prawa przez te organy. Istnienie takiej praktyki powinno wpłynąć na kształt przyszłej nowelizacji przepisów. Ich zmiana powinna być poprzedzona rzeczą, publiczną dyskusją na ten temat. Jednak najważniejsze wydaje się być to, że praktyka ta ma wysoce naganny charakter ocierający się o działanie, które na gruncie prawa karnego może być kwalifikowane jako przestępstwo.